

Bescheidenheid siert de overheid

Fondsen en gemeenten kunnen elkaar sterker maken door goede samenwerkingsverbanden, zegt de theorie. Maar heeft maatschappelijk initiatief de overheid eigenlijk wel nodig? Wetenschap en praktijk ontmoeten elkaar tijdens het derde filantropieseminar op de Vrije Universiteit. Dat het onderwerp leeft blijkt wel uit de goed gevulde zaal. Het publiek op donderdag 27 februari telt slechts één gemeenteambtenaar, verder komen de aanwezigen uit de wetenschap en de fondsenwereld.

Barry Hoolwerf van Filantropische Studies (VU) bijt het spits af met een uiteenzetting van verschillende theorieën over de relatie tussen overheid en particulier initiatief. "Welke relatie er is hangt af van drie vragen: wie bepaalt, wie betaalt, en wie voert het uit?" Fondsen en overheid kunnen een supplementaire relatie hebben, waarbij filantropisch geld aanvult wat de overheid niet doet. Er kan ook een complementaire relatie zijn, waarbij de overheid taken van fondsen gaat financieren en overnemen. "Dat kunnen we staatsparticulier initiatief noemen", aldus Hoolwerf, "of overheidsbeleid met een filantropisch sausje". Er kan echter ook een conflictueuze relatie zijn tussen overheid en filantropie, of een coöperatieve waarbij spelers samenwerken aan gemeenschappelijke doelen.

De tweede spreker is **Judith van der Veer** van de afdeling Bestuurswetenschap en Politicologie (VU). Zij beschrijft de beleidsontwikkelingen rond de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de zoektocht naar de 'actieve burger'. Op basis van haar recente afgeronde promotiestudie bespreekt ze drie vraagstukken waar gemeenten tegenaan lopen tijdens die zoektocht. Ten eerste is er een kennisleemte: ambtenaren hebben vaak geen idee welke maatschappelijke initiatieven er allemaal zijn in hun gemeente. Ten tweede worstelen veel gemeenten met hun rol ten opzichte van die initiatieven: hoe deze te stimuleren zonder ze overnemen?. Een derde vraagstuk is de 'bureaucratische reflex': ambtenaren zijn geneigd om te veel regels op te stellen, wat initiatieven vaak meer beknelt dan ondersteunt.

Ook **Tom van Oosterhout** promoveert bij de afdeling Bestuurswetenschap en Politicologie. Hij bestudeert zelforganisaties in zorg en welzijn, waarbij leden elkaar helpen met bijvoorbeeld eigen zorghotels of door gezamenlijk zorg in te kopen. "Deze organisaties hebben weinig contacten met gemeenten", merkt Van Oosterhout op, "en zeker geen warme contacten. De slechte samenwerking is te wijten aan de ongelijkwaardige relatie tussen zorgvrager en zorgsysteem, wat leidt tot gevoelens van verweesdheid en apathie." Vermogensfondsen kunnen zelforganisaties (co)financieren, zoals voorbeelden uit Amsterdam en Noord-Brabant aantonen.

De laatste spreker is **Jan van der Werf** van Welzijn Scheveningen, die in de dagelijkse praktijk staat van projecten die met overheids- of particulier geld ondersteund kunnen worden. Hij laat dit zien met het voorbeeld van een particuliere vervoersdienst, waarbij mensen die minder mobiel zijn op en neer gereden worden door vrijwilligers. Het project is begonnen toen enkele dames bemerkten dat mensen problemen hadden om naar de kerk te komen. Later is er geld van vermogensfondsen gekomen voor het project en heeft de welzijnsorganisatie ruimte in haar gebouw vrijgemaakt voor een telefooncentrale. Het is een enorm succes, zegt Van der Werf, "en ik heb nooit met de gemeente gepraat".

Uit dit succesverhaal blijkt dat maatschappelijke initiatieven de overheid misschien wel helemaal niet nodig hebben. Dat is voer voor de discussie met de zaal. Veel aanwezigen beamen dat de overheid vooral ruimte moeten geven aan projecten die met filantropisch geld opgezet of ondersteund worden. De gemeente kan faciliteren, cofinancieren, mensen bij elkaar brengen en zorgen dat er niet teveel regels zijn, maar moet zich vooral niet teveel met de inhoud bemoeien. De reacties geven aan dat veel fondsen onzeker zijn over hun eigen rol en die van de overheid. Een interessant voorbeeld van lokale samenwerking is het convenant dat de gemeente Amsterdam binnenkort met een aantal vermogensfondsen sluit. Dit zal zorgen voor meer overleg en afstemming, zodat fondsen niet verrast worden door beleidswijzigingen. Bescheidenheid siert de overheid, lijkt de teneur, maar ook daarover is het laatste woord nog niet gesproken.